Maastricht in Beeld

De negen Maria's van Heugem

76

november 2025

De negen Maria's van Heugem

Heugem was tamelijk ongeschonden door de oorlog 40-44 gekomen. De inwoners waren daarvoor erg dankbaar; een comité had het plan uitgewerkt om in ieder van de negen straten een uitbeelding van Maria te laten maken. Kleine beeldjes die in een nis in de voorgevel zouden komen, een per straat. Een hulde aan Maria uit dankbaarheid.

Natuurlijk heeft meegespeeld dat in 1947 in Maastricht een Mariacongres plaatsvond.

Op zondag 12 oktober 1947 kwam bisschop Lemmens vanuit Roermond naar Heugem om de negen Mariabeeldjes in te zegenen.

Tegenwoordig zijn de negen beelden niet meer compleet. Er is er een gestolen, een andere beschadigd en vervangen en een pand met gevelnis is afgebroken. Er zijn nog acht locaties, vier originele beelden, vijf gevelnissen hebben de status van Gemeentelijk Monument. Samen en afzonderlijk worden ze beschouwd als oorlogsmonument. En als religieus en cultureel erfgoed.

Adres: Verschillende gevels in Heugem
Locaties van de beelden: https://veldkruus.nl/kaart.php?pl=Heugem

Het programma op die 12de oktober was:

M A R I A - H U L D E te H E U G E M

Zondag 12 October 1947

3,30 Aankomst v. Z. Hoogw. Exc. den Bisschop

3,35 Pontificaal Lof w.o. Feestpreek

4,15 Zegening der Mariabeelden:

Vredesweg
Kerkstraat
Molenstraat
Oosterweg
Gronsvelderweg
Vogelenzang
Heugemerweg Zuid
Lochterweg
Heugemerweg Noord

5,45 Terugkomst op het Kerkplein

Serenade door de Harmonie

HEUGEM KRIJGT BEZOEK VAN VADER BISSCHOP.

Op Zondag 28 September krijgt HEUGEM bezoek van Vader Bisschop.

Dit bezoek houdt verband met de inzegening van de Mariabeeldjes langs de weg.

Zoals vele dorpen in ons Limburg is ook Heugem wonderbaar uit deze niets ontziende oorlog getreden.

Uit dankbaarheid hiervoor aan O. L. Vr. zijn door de inwoners spontaan gelden verzameld en hiervoor zijn een tiental Mariabeeldjes in de muur ingemetseld., die nu geheel klaar zijn gekomen.

Hierover werd rapport uitgebracht en Vader Bisschop was zo verheugd dat hij niet kon nalaten deze beeldjes zelf te komen inzegenen.

Heel Heugem is thans al druk in de weer, onze Bisschop een zo waardig mogelijke ontvangst te bereiden.

De Gazet van Limburg kondigde op 20 september 1947 aan dat op 28 september de bisschop de beeldjes zou komen inzegenen. Blijkbaar ging het op die dag niet door, want dezelfde Gazet van Limburg deed op 13 oktober 1947 verslag van de inzegening op zondag de twaalfde. Knipsels: Delpher.

DE BISSCHOP IN HEUGEM

Monseigneur zegende beeldjes langs .. de weg.

Heugem vierde Zondag feest; het hele dorp vlagde, en in verschillende straten waren bij Mariabeeldjes kleurige en fijne versieringen aangebracht.

Deze Mariabeeldjes heeft Heugem geplaatst uit dankbaarheid voor haar gelukkige bevrijdin in September 1944, toen het dorp bleef gespaard voor het oorlogsleed.

Mevr. Van Noorden uit Maastricht maakte in opdracht van het comité dat de gelden daarvoor bij de bevolking bijeen had gebracht negen Mariavoorstellingen, welke in even zoveel straten zijn geplaatst.

Maria wordt in deze reeks afgebeeld als Koningin van de Vrede, Moeder van Smarten, Moeder van God, O. L. Vrouw van de Rozenkrans, Toevlucht der Zondaren, Onbevlekte Maagd, Koningin der Engelen, Allerbeminnelijkste Moeder en Middelares aller genaden.

De beeldjes zijn enige tijd geleden geplaats; en men heeft gewacht met de inzegening ervan, tot Mgr. Lemmens zelf daarvoor naar Heugem kon komen.

Dat gebeurde Zondag, en Heugem was in feeststemming, toen Monseigneur om half vier arriveerde aan de kerk, waar hij een pontificaal Lof celebreerde, waaronder pater C. Heiligers S.M.M. een mooie toespraak hield over de Maria-verering.

Na het Lof heeft Monseigneur alle beeldjes stuk voor stuk ingezegend, waarbij hij telkens een kort woord van aansporing en bemoediging richtte tot de omstaanders en op zijn beminnelijke wijze de kinderen zegende en toesprak.

Op het plein voor de kerk hee. pastoor C. Custers daarna namens alle parochianen Monseigneur bedankt voor zijn goedheid om in Heugem deze inzegening te komen verrichten, waarop de Bisschop met enkele korte dankwoorden antwoordde.

De Harmonie van Heugem luisterde het feest op en bracht de Bisschop nog voor het afscheid een muzikale hulde.

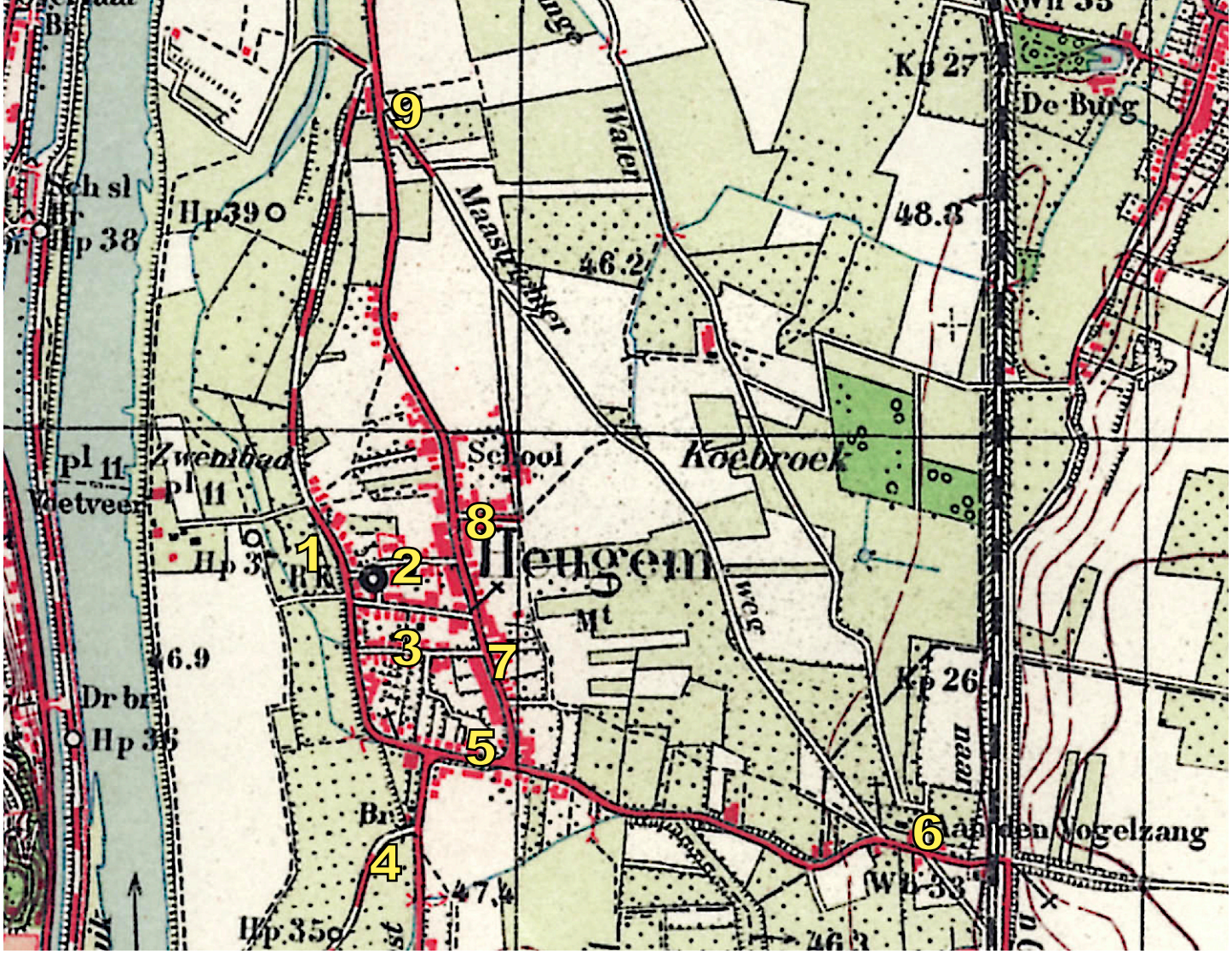

In 1970 werden de dorpen Heer, Amby, Borgharen en Itteren geannexeerd, er kwamen nogal wat straten bij. Verschillende straten met dezelfde naam binnen de gemeente leiden tot problemen. Een aantal Heugemer straten kreeg daarom een andere naam:

Ik neem aan dat dit de route van de zegening geweest is. Bovenstaande kaart is van topotijdreis.nl en laat Heugem in 1947 zien.

1	Vredesweg	Sint Michaëlsweg
2	Kerkstraat	Heugemer Kerkstraat
3	Molenstraat	Heugemer Molenstraat
4	Oosterweg	Oosterweg
5	Gronsvelderweg	Oude Maasstraat
6	Vogelenzang	Vogelzang
7	Heugemerweg Zd	Heugemerstraat
8	Lochterweg	Lochterstraat
9	Heugemerweg Nd	(Heugemerweg)

De beeldjes zijn gemaakt door Tonia van Noorden-Heine, kunstenares, beeldhouwer, keramiste. Bertha Louise Heine, doopnaam Antonia, is op 26 juli 1917 geboren in Vlissingen. Ze trouwde op 6 juli en 20 juli 1942 in Heer met Léon Pierre van Noorden. Heer was toen nog een zelfstandige gemeente. Ze overleed op 12 september 2006 in Maastricht.

Zij was keramiste bij Astra CV, Atelier voor kunst en keramiek in Maastricht, Gubbelstraat 20-24. Astra is ster (van Maastricht).
Zij was tevens oprichter en medevennoot van dit atelier dat heeft bestaan van 1 mei 1938 tot 1 juli 1954. Onderaan twee foto's van haar signatuur.

De beeldjes zijn van gebakken chamotteklei, niet beschilderd of geglazuurd, ruim 30 cm. hoog. Maria draagt steeds een openvallende mantel, vaak bij de hals gesloten, en een doek losjes op het hoofd geplooid.

Het comité zamelde geld in, het leverde *f* 1009,- op, de beeldjes kostten *f* 80,- per stuk. Plaatselijke bouwvakkers hebben de nissen gemaakt. De ijzeren hekjes zijn rond 2001 gemaakt door Ger Beckers, ze beschermen de kwetsbare beeldjes tegen verdwaalde voetballen en andere ongelukken. Er zijn toen ook drie beelden herplaatst door HistoHeura. Rechts een pagina uit het jaarverslag van het kerkbestuur.

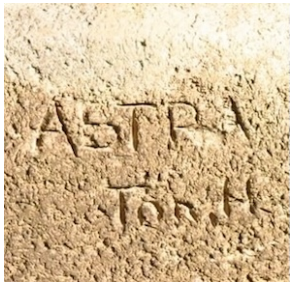

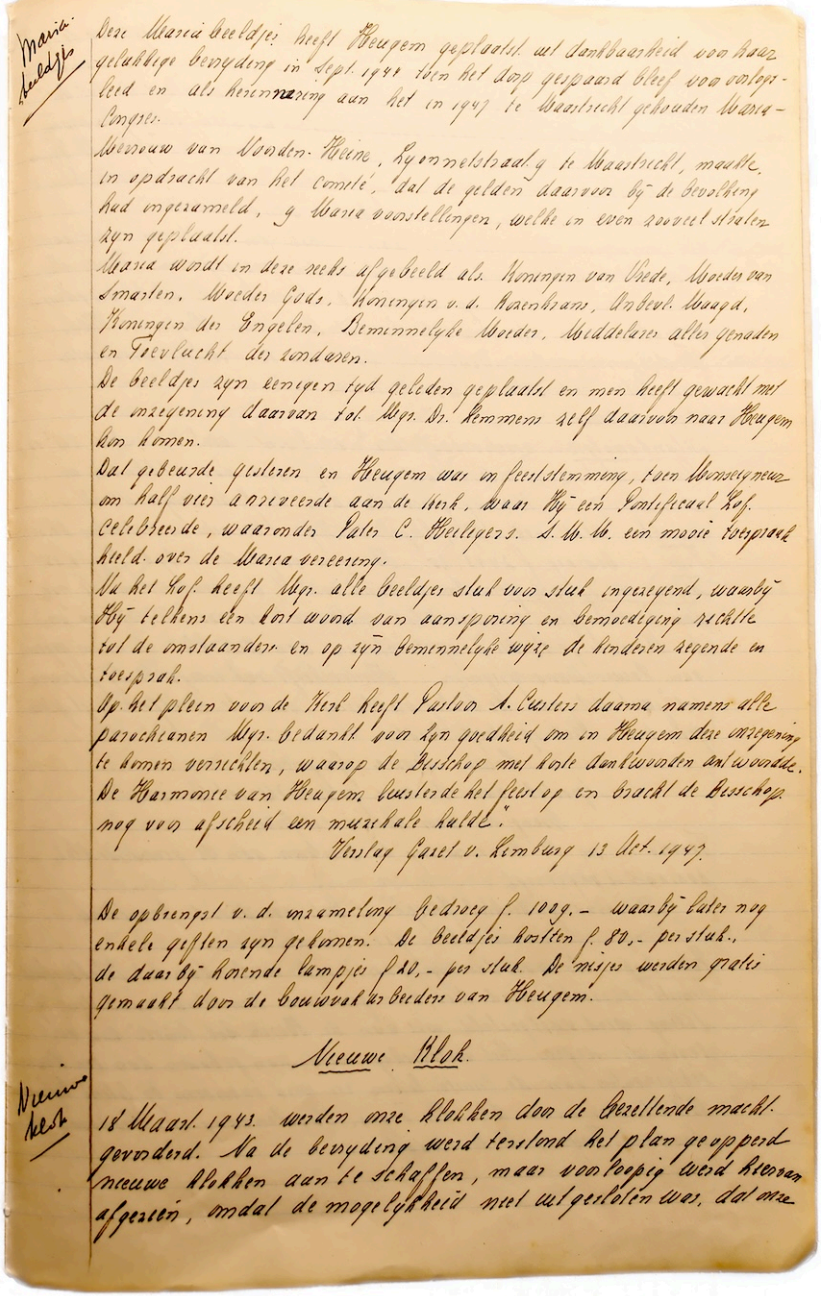

Maria beeldjes

Deze Maria beeldjes heeft Heugem geplaatst uit dankbaarheid voor haar gelukkige bevrijding in Sept. 1944 toen het dorp gespaard bleef voor oorlogsleed en als herinnering aan het in 1947 te Maastricht gehouden Maria-Congres.
Mevrouw van Noorden-Heine, Lyonnetstraat 9 te Maastricht, maakte, in opdracht van het comité, dat de gelden daarvoor bij de bevolking had ingezameld, 9 Maria voorstellingen, welke in even zooveel straten zijn geplaatst.
Maria wordt in deze reeks afgebeeld als: Koningin van Vrede, Moeder van Smarten, Moeder Gods, Koningin v. d. Rozenkrans, Onbevl. Maagd, Koningin der Engelen, Beminnelijke Moeder, Middelares aller genaden en Toevlucht der zondaren.
De beeldjes zijn eenigen tijd geleden geplaatst en men heeft gewacht met de inzegening daarvan tot Mgr. Dr. Lemmens zelf daarvoor naar Heugem kon komen.
Dat gebeurde gisteren en Heugem was in feeststemming, toen Monseigneur om half vier arriveerde aan de kerk, waar Hij een Pontificaal Hof. celebreerde, waaronder Pater C. Heiligers. S. M. M. een mooie toespraak hield over de Maria vereering.
Na het Hof. heeft Mgr. alle beeldjes stuk voor stuk ingezegend, waarbij Hij telkens een kort woord van aansporing en bemoediging richtte tot de omstaanders en op zijn beminnelijke wijze de kinderen zegende en toesprak.
Op het plein voor de Kerk heeft Pastoor A. Custers daarna namens alle parochianen Mgr. bedankt voor zijn goedheid om in Heugem deze inzegening te komen verrichten, waarop de Bisschop met korte dankwoorden antwoordde. De Harmonie van Heugem luisterde het feest op en bracht de Bisschop nog voor afscheid een muzikale hulde".
Verslag Gazet v. Limburg 13 Oct. 1947.

De opbrengst v. d. inzameling bedroeg f. 1009.- waarbij later nog enkele giften zijn gekomen. De beeldjes kostten f. 80,- per stuk., de daarbij horende lampjes f 20,- per stuk. De nisjes werden gratis gemaakt door de bouwvakarbeiders van Heugem.

Nieuwe Klok.

Nieuwe klok

18 Maart 1943 werden onze klokken door de bezettende macht gevorderd. Na de bevrijding werd terstond het plan geopperd nieuwe klokken aan te schaffen, maar voorloopig werd hiervan afgezien, omdat de mogelijkheid niet uitgesloten was, dat onze

Foto's van de signaturen: https://forum.mestreechonline.nl/forum/mestreech-maastricht/gebouwen-en-infrastructuur-maastricht/tegels-en-tegeltableaus/1396-astra-c-v en http://www.capriolus.nl/nl/content/astra-cv-atelier-voor-kunst-keramiek. Jaarverslag: NL-MtHCL 21.224

Maagd der Armen
Sint Michaëlsweg 7

Origineel beeld: **nee**
Gemeentelijk monument: **ja**
Locatie: rechts naast de poort van nr 7.

Het huidige beeld: een zittende Maria, het hoofd onbedekt, onder haar mantel zitten twee kinderen.

Het oorspronkelijke beeld toont een staande Maria met de handen voor zich ineengeslagen, het hoofd gebogen in berusting, zonder kind. Zie foto hieronder.

Moeder van God
Heugemer Kerkstraat 14

Origineel beeld: **ja**
Gemeentelijk monument: **ja**
Locatie: in de muur tussen raam en deur, de gevel ligt iets terug.

Maria met haar Kind op schoot, zo voorstellende de moeder van God. Aan weerszijden zitten kaarshouders en in de huidige situatie zit onder de nis een plateautje voor wat planten.

O.L. Vrouw van de Rozenkrans
Heugemer Molenstraat 17

Origineel beeld: **nee**
Gemeentelijk monument: **ja**
Locatie: in het midden van de pui.

De eigenaar heeft er gaas voor gespannen om het beeld te beschermen. Het beeld is niet origineel. Onderaan de groene lijst staat: O.L.Vr. v.d. H. Rozenkrans. B.V.O. Beschrijving oorspronkelijk beeld: Moeder en Kind zeer naar elkaar toegewend, een grote rozenkrans hangt om hen heen. Maria draagt een kroon.

Onbevlekte Maagd
Oosterweg 136

Origineel beeld: **ja**
Gemeentelijk monument: **nee**
Locatie: in de linker pilaster van de toegangspoort van Huize Hogenweerd.

Dit beeld is origineel, maar het zat eerst in een nis op de hoek van het woonhuis. Ook had dit beeld oorspronkelijk geen kleur, het is later beschilderd.

Onder het oorspronkelijke beeld was een gekrulde draak.

Koningin der Engelen
Oude Maasstraat 61

Origineel beeld: **nee**
Gemeentelijk monument: **ja**
Locatie: in de witte pui, tussen twee ramen

Dit beeld zat in de pui van een pand dat is afgebroken om een nieuwe weg aan te leggen. Beschrijving oorspronkelijk beeld: Maria draagt een lelie, aan weerskanten van haar voeten twee engeltjes.

Beminnelijkste Moeder
Vogelzang 4

Origineel beeld: **ja**
Gemeentelijk monument: **nee**
Locatie: op de afgeschuinde hoek van huisnummer 4, achter een rozenstruik.
Het geheel zou wat meer in beeld mogen.

Maria's pose is in een lichte S-vorm, het hoofd iets gekanteld, de rechter knie iets gebogen, het kind ter hoogte van haar hart.
Inderdaad, beminnelijkste moeder.

Middelares aller genaden
Heugemerstraat 108

Origineel beeld: **ja**
Gemeentelijk monument: **ja**
Locatie: in de voorgevel, tussen twee ramen.

In de ene hand draagt zij een druiventros, met de ander ondersteunt zij het kruis op haar schouder.

Troosteres der Bedroefden
Lochterstraat 28

Origineel beeld: **nee**
Gemeentelijk monument: **nee**
Locatie: naast het woonhuis in een scheidingsmuur.

Het beeld zat oorspronkelijk in een nis in een naburig pand. Het originele beeld is er niet meer, vervangen door deze Piëta. Een foto van het oorspronkelijke beeld staat hieronder: Maria die een kind troost. Ook de boogvormige nis is vervangen.

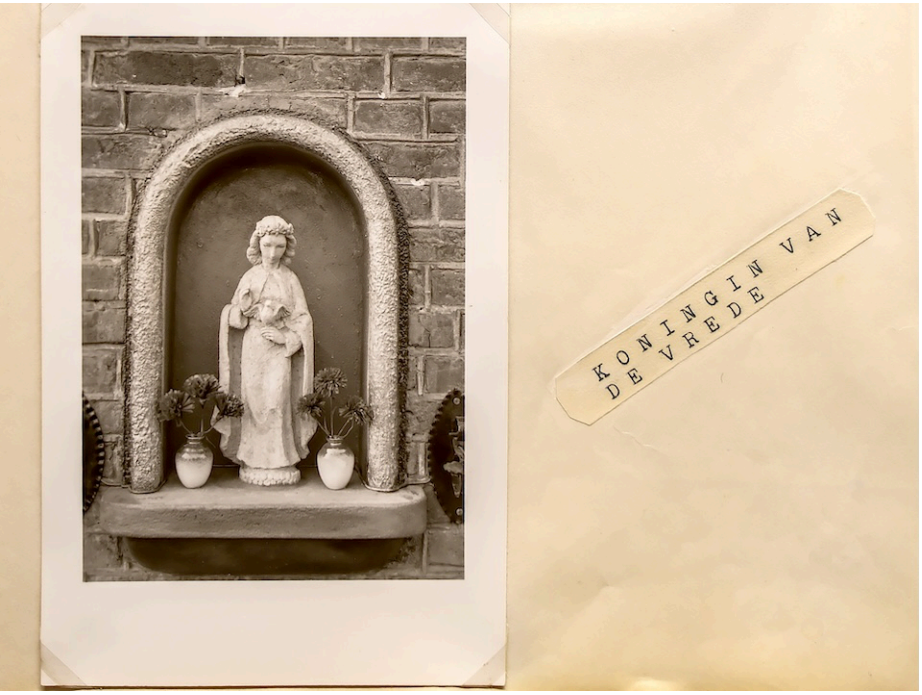

Koningin van de Vrede
Oorspronkelijk Heugemerweg noord

Status beeld: het beeld en de nis zijn verdwenen. Op onderstaande foto zien we café De Poort van Heugem die ook de Ramona bar genoemd werd. Uitbater was M. Frijns. In een van de woningen daar, zat dit beeld.

De woningen zijn afgebroken vanwege de aanleg van Randwyck. Ook de Heugemerweg Noord bestaat niet meer. Het is niet bekend waar het beeld nu is.

Maria is afgebeeld zonder kind, met een vredesduif in de hand, ze heeft een bloemenkrans rond haar hoofd.

Foto: https://historischcentrumlimburg.nl/ Fotocollectie GAM 9794

Dan is er nog een beeld van een zittende Maria met haar Kind op schoot. Het zat in een nis in de voormalige jongensschool Sint Michaël aan de Heugemer Pastoorstraat. Het was een herdenking aan de geëvacueerden van 13 september 1944. De tekst onder de nis is gebeiteld in marmer. Het beeld is niet gemaakt door Tonia.

De evacuatie had betrekking op het Amerikaanse geschut dat hier gestaan heeft, het risico voor de omwonenden was te groot. Maar iedereen kon ongedeerd terug. Het beeld is helaas verdwenen.

Foto: John Custers

Dat men bij de inzegening flink heeft uitgepakt om de locaties prachtig aan te kleden, maken deze foto's wel duidelijk. De hele gebeurtenis zo'n cachet te geven, getuigt van saamhorigheid en dankbaarheid.

Ook het weer werkte mee, het was op die oktoberdag wel 13,4 graden, vrijwel windstil, af en toe zonnig en geen regen. Tot slot bracht de harmonie een muzikale hulde.

Tot slot

De beeldjes zijn van een gracieuze bevalligheid en fijn gedetailleerd ondanks de wat grove en korrelige chamotte. De houding, de pose, is steeds passend voor de uitgebeelde situatie. Het gezicht is steeds ovaalvormig en sober uitgevoerd. Het gaat immers niet om glamour, maar om de boodschap die ze uitbeeldt. Wat is het toch jammer dat er van de negen nog maar vier beeldjes over zijn.

Rond 2000 zijn enkele nissen herplaatst en werden er drie nieuwe beeldjes toegevoegd. Ze zijn gemaakt door Sjeng Vaessen.

Het verslag van het kerkbestuur vermeldt nog over de parochie: in 1947 zijn er 35 doopsels geweest, 22 jongens en 13 meisjes. 35 kinderen hebben toen de Heilige Communie gedaan, 12 jongens en 23 meisjes. Er zijn 14 huwelijken gesloten, 20 sterfgevallen waarvan 17 volwassenen en 3 kinderen. Er waren 4 priesterstudenten, 352 huisgezinnen, 1647 inwoners.

Dank aan Agnes van Noorden en Tum van Noorden. Aan John Custers (HistoHeura) en aan Monique Voncken.

Verantwoording

Links:
https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_gemeentelijke_monumenten_in_Maastricht,_Heugem

Alle zwart-witfoto's: Maastricht, Historisch Centrum Limburg. Toegang 21.224 Maastricht: Heilige Michaël Heugem, 1673-1967, inventarisnummer(s). Alle originele zwart-witfoto's: NL-MtHCL 21.224

Bisschop Lemmens tijdens de inzegening van de beeldjes.

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele: https:pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

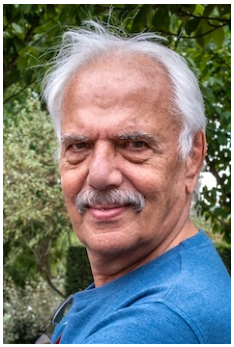

Colofon
Camera: Fujifilm X-E5 + Sigma 17-40 DC ART
Bewerking: Adobe Lightroom Classic 15
Opmaak: Apple Pages 14.4
Font: Odile Light van Kontour
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele